

چکیده

مقدمه: تسریع روند جهانی شدن، تمایز بین بسیاری از مسائل داخلی و خارجی را از بین برده است و شکل جدیدی از دیپلماسی را برای حرکت به سمت تغییر چشم انداز سیاسی و روابط بین المللی در سالهای گذشته ایجاد کرده است. با توجه به افزایش اهمیت موضوع جهانی شدن سلامت و همچنین افزایش استفاده از قدرت نرم و از طرف دیگر افزایش اهمیت کنترل و پیشگیری بیماری‌های غیرواگیر و یافتن راهکارهای جدید در این زمینه که علاوه بر سطح فنی، نیازمند مذاکرات و راه‌حل‌های سیاسی از جمله دیپلماسی سلامت جهانی است، تعیین ظرفیت‌های موردنیاز برای ارتقاء سطح دیپلماسی سلامت در حوزه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر در ایران ضرورت دارد، لذا مطالعه حاضر با هدف تحلیل برای سیاست به‌منظور توسعه دیپلماسی سلامت جهانی در حوزه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر در ایران انجام شد.

روش: مطالعه حاضر یک پژوهش کاربردی و از نوع تحلیل برای سیاست بوده که با هدف تحلیل برای سیاست به‌منظور توسعه دیپلماسی سلامت جهانی در حوزه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر در سال ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ انجام شد. برای این منظور از مدل مثلث سیاست‌گذاری سلامت و هرم دیپلماسی سلامت جهانی به عنوان مدل مفهومی استفاده شد. این مطالعه در سه مرحله انجام شد. در مرحله اول به شناسایی مولفه‌ها، چالش‌ها، فرصت‌ها و عوامل تاثیرگذار بر دیپلماسی سلامت جهانی در حوزه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر در دنیا با روش مرور نظام‌مند پرداخته شد، سپس در مرحله دوم تحلیل سیاست دیپلماسی سلامت جهانی در حوزه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر در ایران در دو گام تحلیل مستندات و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بررسی شد و در نهایت گزینه‌های سیاستی جهت ارتقاء دیپلماسی سلامت جهانی در حوزه پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیرواگیر در ایران با استفاده از هم‌اندیشی جمعی ارائه شد. از روش تحلیل محتوای کیفی قراردادی برای بررسی مقالات و مستندات، تحلیل چارچوب برای تحلیل داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها و از روش دلفی سیاستی برای اعتبارسنجی گزینه‌های سیاستی ارائه شده استفاده شد.

یافته‌ها: در مرحله مرور نظام‌مند با بررسی ۳۲ مقاله، پنج حوزه اصلی "مشکل خاص نیازمند به اقدام جمعی برون مرزی، بازیگران اصلی، مشخص کردن علایق و سهم هر یک از بازیگران در این مسئله، فرآیند بالقوه مذاکرات، سناریوهای بالقوه برای اقدام جمعی در زمینه بیماری‌های غیرواگیر" شناسایی شد. همچنین عوامل تاثیرگذار بر توسعه دیپلماسی سلامت جهانی در این زمینه در پنج تم اصلی شامل ماهیت موضوع، عوامل بین‌المللی و سیاسی، عوامل اقتصادی و تجاری، همکاری‌های چندبخشی و چند ذینفعی و ظرفیت

سازی دسته بندی شد. سپس چالش ها و فرصت های موجود در زمینه دیپلماسی سلامت جهانی برای پیشگیری و کنترل بیماری های غیرواگیر مشخص شد. در مرحله دوم، ابتدا با بررسی ۷۹ مستند در سطح بین المللی، منطقه ای و ملی، قوانین و چارچوب های بین المللی و ملی، ابزارها، راهکارها و پلت فرم های موجود شناسایی و بررسی شد. سپس، ۲۱ مصاحبه نیمه ساختاریافته با متخصصان در این حوزه، ۹ حیطه اصلی شامل ماهیت موضوع، ویژگی های شبکه و بازیگران، محیط سیاست و زمینه، محتوا، فرآیند، چالش ها، فرصت ها، احصای راهبردها و راهکارهای عملی، پیامدها شناسایی شد و در نهایت از بررسی یافته های هر سه مرحله راهکارهای سیاستی استخراج شده به اجماع گذاشته شد و ۴۳ راهکار سیاستی به تأیید متخصصان دیپلماسی و سیاست گذاری سلامت در حوزه بیماری های غیرواگیر رسید.

نتیجه گیری: با توجه به یافته های این مطالعه، برای توسعه دیپلماسی سلامت جهانی در زمینه بیماری های غیرواگیر در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی نیاز به دیپلمات هایی که علاوه بر شناخت کافی بر مسائل سیاست خارجه، بر مباحث علمی و فنی سلامت نیز تسلط کافی داشته باشند، وجود دارد. همچنین یک برنامه استراتژیک سلامت جهانی، برای ایجاد یک چشم انداز مشترک جهت اقدام و مشارکت در دیپلماسی سلامت جهانی در سطح گسترده وجود دارد، که بیماری های غیرواگیر یک قسمت مهم از آن خواهد بود. در سطح ملی، نیاز به حمایت طلبی از تمامی بخش های دولت که در پیشگیری و کنترل بیماری های غیرواگیر نقش دارند از جمله وزارت صنعت، آموزش و پرورش، کشاورزی و ... وجود دارد. برای اجرای فعالیت های چندبخشی، تدوین یک برنامه استراتژیک حمایت طلبی و اقدام ملی برای پیشگیری و کنترل بیماری های غیرواگیر ضروری است. طبق یافته های این مطالعه، یک برنامه موفق و پایدار برای مقابله با بیماری های غیرواگیر مستلزم مشارکت بین دولت ها، بخش خصوصی و جامعه مدنی در سه سطح بین المللی، ملی و فروملی است. بنابراین حمایت طلبی، تشکیل ائتلاف با جامعه مدنی، استفاده از فن مذاکره و دیپلماسی سلامت توسط سیاست گذاران سلامت به منظور تعامل با سیاست گذاران تجاری کشورها در زمینه تأثیرات سلامتی معاهدات تجارتي و مدیریت تضاد منافع صنایع جهت پیشگیری و کنترل بار بیماری های غیرواگیر امری حیاتی به نظر می رسد.

کلمات کلیدی: سیاست گذاری سلامت، تحلیل سیاست، تحلیل برای سیاست، سلامت جهانی، دیپلماسی سلامت جهانی،

بیماری های غیرواگیر، ایران